

AUTONOMIE EN ONTWIKKELING IN EEN DUSHI TERA RESPETA¹

Glenn Sankatsing

www.crscenter.com

Aruba heeft een punt in zijn geschiedenis bereikt waarop het overleven als land en als samenleving op het spel staat. Een poreus politiek systeem dat veel ruimte laat voor persoonlijke agenda's, een economie die rust op een kwetsbare pijler, een disfunctioneel onderwijssysteem dat een taalbarrière opwerpt voor kennisoverdracht, een verdeeld en gepolariseerd volk en een uitgavenpatroon dat een veelvoud van de inkomsten is, hebben de veerkracht van de samenleving verzwakt, de weerbaarheid tegen calamiteiten verminderd en de ontwikkelingskansen ondermijnd. Het leven heeft de afgelopen decennia zijn normale loop genomen, omdat de gestage achteruitgang onzichtbaar kon worden gemaakt door een kunstmatige welvaart die gefinancierd werd door een schuld die nu in de miljarden loopt en als een zware last drukt op de samenleving.

De coronaviruspandemie, die Aruba hard heeft getroffen en op zijn grondvesten heeft doen schudden, heeft dit kaartenhuis van schijnwelvaart in een versneld tempo naar beneden gehaald. De ongekende crisis waarmee de samenleving worstelt heeft de

¹ “Dushi tera respeta” verwijst naar het volkslied van Aruba en betekent “een fijn, gerespecteerd land”. Een uitvoerige uiteenzetting van de belangrijkste concepten in dit artikel staat in *Quest to Rescue Our Future*. Amsterdam, Rescue Our Future Foundation www.rescueourfuture.org, 2016

structurele zwakte van de samenleving aan het licht gebracht.

Het vinden van het juiste evenwicht tussen passende veiligheidsmaatregelen en het weer op gang brengen van het economisch leven is niet eenvoudig. Een economie kan niet voor lange tijd worden verlamd, maar een te snelle opening kan tot een tweede besmettingsgolf leiden en de economie als een boemerang treffen. Het streven naar herstel van de vorige economische situatie betekent dat de mensen zich er niet goed van bewust zijn dat de schijnwelvaart van het verleden, die niet gebaseerd was op het eigen inkomen van het land, maar op een hypotheek die we op de toekomst hebben genomen, niet meer zal terugkeren.

Een veel lagere levensstandaard, vergelijkbaar met die van andere delen van het Caribisch gebied, zal voor een lange periode moeten worden geaccepteerd. Een kleiner wagenpark zal het comfort verminderen, maar hoeft geen invloed te hebben op essentiële transportbehoeften. Met financiële steun van het buitenland en de gecontroleerde komst van toeristen kan het leven op het eiland weer op gang komen, maar een levensvatbaar project voor de toekomst vereist radicale veranderingen in de fundamente van de samenleving.

Ernstige tekortkomingen in de maatschappij op politiek, economisch en educatief gebied ondermijnen de weerbaarheid, harmonie, solidariteit en ontwikkelingsperspectieven van het land. Zonder eenheid onder het volk en een nauwe betrokkenheid van de samenleving bij strategische beslissingen heeft het land niet de kracht om vooruit te komen. Dit geldt des te meer voor een kleine autonome eilandstaat die zijn weg moet vinden in een meedogenloze globaliserende wereld met tegenstrijdige belangen van grote egoïstische spelers.

Aruba staat voor een meervoudige uitdaging van ongekende omvang. De directe prioriteit moet liggen bij het afwenden van het acute gevaar van de coronaviruspandemie, maar een duurzame oplossing is alleen mogelijk met een diepgaande politieke,

economische en sociale transformatie van de samenleving. Om de juiste maatregelen te kunnen nemen is het noodzakelijk om zorgvuldig in kaart te brengen waar Aruba nu staat, waar de problemen vandaan komen en waar we naartoe willen.

1. Waar staan we nu?

Het coronavirus heeft de wereld getroffen met een ernstige sociale en economische impact die nog lang voelbaar zal zijn in zowel arme als rijke landen. Aruba is het economisch zwaarst getroffen land ter wereld als gevolg van de coronaviruspandemie, met de grootste afhankelijkheid van het toerisme, 84,7% volgens een recent rapport van de *Inter-American Development Bank*.²

Er zijn nu acute kortetermijnmaatregelen nodig, met externe hulp en maximale eigen inspanningen om de ergste sociale schade te beperken, de slachtoffers te helpen en de sociale druk te verlichten. Maar het probleem is complexer. Voordat het coronavirus Aruba bereikte, bevond het land zich al in een politieke, economische en sociale crisis die uit de hand was gelopen en waarvoor de bestaande structuren en instellingen geen oplossing hadden omdat ze deel uitmaakten van het probleem. Aruba is nu niet in staat om de problemen alleen op te lossen en heeft behoefte aan solidariteit en hulp uit het buitenland. Nederland is bereid te helpen, maar stelt eenzijdig een aantal strenge voorwaarden.

”Eens temeer zien we nu wat eigenlijk al langer zichtbaar was, namelijk dat de landen hun eigen autonomie niet kunnen dragen.” Dit is wat de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 19 mei 2020 aan de Tweede Kamer schreef over de hulp aan het Caribische deel van het Koninkrijk om maatregelen te rechtvaardigen die de autonomie beperken en een aantal bestuurlijke verantwoordelijkheden van de landen overnemen.

² Inter-American Development Bank, [Extreme Outlier: The Pandemic's Unprecedented Shock to Tourism in Latin America and the Caribbean](#), June 2020

Het ademt de geest van *In memoriam Status Aparte* en maakt een einde aan de wens van Aruba om in een tijd van ongekende crisis over zijn eigen toekomst te beslissen. “Wie betaalt bepaalt!” gaat niet op, want in een erfelijke slavernij hebben vijftieng generaties betaald met zweet, bloed en mensenlevens zonder ooit te hebben bepaald, terwijl anderen de opbrengsten wegdroegen. “Wie hard werkt, wordt rijk!” gaat ook niet op, anders zouden de mensen die tot slaaf zijn gemaakt en hun nakomelingen de meest welvarende mensen op aarde zijn. Dit alles roept traumatische ervaringen op bij Caribische Nederlanders, want het ontnemen van de autonomie is altijd de eerste daad van koloniale overheersing. Maar de meningen zijn verdeeld.

Zonder autonomie is er paternalisme, zoals de eeuwenlange koloniale geschiedenis laat zien, maar de autonomie van Aruba bood ruimte om de partijpolitiek boven het nationale belang te stellen, waardoor Aruba in een onhoudbare situatie is terechtgekomen. Twee tegengestelde standpunten, autonomie waarborgen of provincie van Nederland worden, hebben elk sterke argumenten om hun gelijk te bewijzen in een debat waar men niet uit komt. De reden voor zo’n eindeloze discussie over het al dan niet hebben van autonomie is dat het thema verkeerd is gekozen. De sleutel tot een duurzame oplossing voor Aruba is niet autonomie, maar ontwikkeling. Autonomie is een noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarde daarvoor.

Dringende kortetermijnmaatregelen kunnen verlichting brengen in de diepe crisis waarin Aruba is beland. Maar op de middellange en lange termijn is een duurzame oplossing alleen mogelijk met een grote sociale en economische transformatie. De te nemen maatregelen moeten goed worden doordacht in een tijd waarin het niet meer mogelijk is om met vallen en opstaan sterker te worden, want elke val kan nu fataal zijn.

Om uit de crisis te komen is het van groot belang te weten wat het betekent dat een land historisch gestructureerd is onder

dominantie in plaats van op natuurlijke wijze te groeien uit een verlangen naar zelfrealisatie, gedreven door de eigen genetische codes.

Dit proces van het vormen van samenlevingen van buitenaf is de laatste vijfhonderd jaar dominant geweest in de wereld, ook op Aruba. De gevolgen hiervan moeten kritisch worden bekeken vanuit het perspectief van de ontwikkeling, zonder te worden gehinderd door de eenzijdige lezing van de officiële geschiedschrijving.

Alles draait om ontwikkeling, want het is de gouden sleutel. Maar wat moet er onder ontwikkeling worden verstaan als alle zogenaamde ontwikkelingsmodellen van de afgelopen zeventig en zelfs vijfhonderd jaar hebben gefaald?

2. Waar komen we vandaan?

Je kunt ontwikkeling niet brengen, zelfs niet als een geschenk, omdat het altijd een proces is dat van binnenuit komt. Je kunt een mangopit bemesten en water geven om een stevige mangoboom te worden, maar het zal nooit een appelboom worden. Dominantie en ontwikkeling zijn onverenigbaar. “You cannot grow potatoes. Potatoes grow themselves.”³

Om de essentie van ontwikkeling te begrijpen, kunnen we kijken naar het mooiste voorbeeld van ontwikkeling op aarde, de evolutie, met haar onstuitbare drang om te overleven, te groeien, te bloeien, vrucht te dragen en de dood te verslaan door voortplanting. De motor van ontwikkeling en de stuwende kracht van de evolutie zijn precies hetzelfde: het leven is altijd op zoek naar meer leven.

Ontwikkeling is het mobiliseren van het eigen potentieel vanuit een intern beslissingscentrum voor een duurzaam project dat

³ Quest to Rescue Our Future. Amsterdam, Rescue Our Future Foundation, www.rescueourfuture.org, 2016, p. 34

inspeelt op de uitdagingen van de natuur, de habitat en de geschiedenis. ‘Ontwikkeling’ betekent letterlijk het verwijderden van de wikkels zodat het eigen potentieel de ruimte krijgt om te groeien op basis van de eigen genetische codes in een constante aanpassing aan omgevingsfactoren en uitdagingen.

Veel ontwikkelingsmodellen zijn van buiten geïntroduceerd als contextvrije modellen. Dit betekent dat ze geen rekening hoefden te houden met de nieuwe omgeving, noch met de cultuur, de geschiedenis en de sociale evolutie van anderen. Ze werden wereldwijd aangeprezen als *development* maar waren het tegenovergestelde, *envelopment*, het inwikkelen en inkapselen in het project van iemand anders, zoals men dat doet met een enveloppe.⁴ Envelopment is de paternalistische, ontkrachtende controle door een extern beslissingscentrum ten koste van de interne levensprocessen van een andere sociale evolutie.

In plaats van de dynamiek van andere samenlevingen te ondersteunen, zijn hun woongebieden en gemeenschappen geïntegreerd en geïntegreerd in het project van iemand anders. Ontwikkeling mobiliseert het potentieel vanuit de eigen context en leidt tot zelfrealisatie. Envelopment vervreemdt een gemeenschap van haar eigen context, demobiliseert en leidt tot discontinuïteit. Het verschil tussen *development* en *envelopment* is het verschil tussen *remote control* van buitenaf en directe participatie vanuit de eigen capaciteit, tussen kolonisatie en emancipatie, tussen vrijheid en slavernij.

Ontwikkeling blijft de drijvende kracht, want elke ingreep van buitenaf om die te dwarsbomen geeft een nieuwe impuls aan de ontwikkeling. Als de stam van een boom wordt gekapt, groeien er nieuwe takken. De vreugde van de limbodans werd gecreëerd

⁴ Development en envelopment zijn termen die gedetailleerd zijn uitgewerkt in Chapter 2 van *Quest to Rescue Our Future*.

in de overvolle ruimen van slavenschepen, met weinig ruimte en korte kettingen, door mensen op weg naar drie eeuwen slavernij. Dit is een treffend bewijs van de onstuitbare kracht van ontwikkeling in de drang van het leven en de cultuur om hindernissen te overwinnen en hun weg te vinden. Zo werd het Papiamentu geboren onder mensen die beroofd waren van hun vrijheid en die elkaar niet konden begrijpen.

Ontwikkeling, die het bestaande potentieel mobiliseert, is de sleutel tot het oplossen van de huidige crisis op Aruba. Lessen uit andere plaatsen en oplossingen van anderen kunnen nuttig zijn, zolang de teugels maar in eigen handen blijven. Om een herhaling te voorkomen van fouten uit het verleden die de ontwikkeling hebben ondermijnd, moet de wordingsgeschiedenis van Aruba als een samenleving gevormd onder overheersing goed in kaart worden gebracht.

Het Westen stelt zijn sociale evolutie gelijk aan die van de mensheid als geheel, wat betekent dat alleen modernisering naar westers model anderen toegang geeft tot het historische project van de mensheid. Op deze manier wordt de dynamiek van anderen ingeperkt, wat leidt tot sociale ontwrichting, vervorming, vervreemding van hun eigen context en onderbenutting van hun natuurlijke en culturele erfgoed, omdat ontwikkeling in de kiem wordt gesmoord.

Aruba is het slachtoffer geweest van structurering onder dominantie, eerst door het kolonialisme en daarna door een lokaal bestuur, waardoor het land niet de veerkracht heeft om zelfstandig met ernstige crises om te gaan, zoals nu blijkt uit de coronaviruspandemie. Een evenwichtige politieke, economische, sociale en educatieve ontwikkeling werd belemmerd door externe modellen die niet in de nieuwe context zijn getest. In plaats van het model aan te passen aan de maatschappij, moest de maatschappij zich aanpassen aan het model. Vanuit een ontwikkelingsoogpunt is het

de omgekeerde wereld, want elk project dat gericht is op het bouwen van een duurzame samenleving wordt in de kiem gesmoord.

Historisch gezien is Aruba het product van het wereldwijde proces van het vormen van op afstand bestuurde aanhangwagensamenlevingen. Getrokken door een vrachtwagen, als een oplegger zonder stuurwiel en motor, waren ze niet meer in staat naar een eigen bestemming te koersen.

De geschiedenis van de laatste vijfhonderd jaar kan worden samengevat als de globalisering van de lokale ervaring van het Westen, die landen over de hele wereld heeft omgevormd tot aanhangwagensamenlevingen. Onder de prachtige evolutionaire processen die op aarde plaatsvonden, in Afrika, Azië, Europa en het Amerikaanse continent, heeft één zichzelf uitgeroepen tot de universele standaard. Dit zet het civilisatieproces in een heel ander daglicht.

Civiliseren was het klonen van het Westen in de rest van de wereld. De enige toegang tot de wereldgeschiedenis die aan de anderen werd aangeboden was het uitwissen van hun cultuur, taal, godsdienst, gebruiken, milieuvriendelijke productie en sociale evolutie om een vlotte koloniale transplantatie op een schone lei mogelijk te maken. De Indiaanse vrouw was geciviliseerd toen ze Barbie-kleren aantrok, en de Indiaanse man was beschaafd toen hij haar zijn liefdesbrief in een vreemde taal kon schrijven.

Alleen een barbaar kan geciviliseerd worden, anders valt er niets te beschaven. Civilisatie was de bijnaam van domesticatie. Anderen moesten geschikt worden gemaakt voor het succes van het expansionistische project van landen die hadden besloten de wereld onder elkaar te verdelen door vreedzame volkeren met geweld te pacificeren.

Het kolonialisme kan in een paar woorden worden samengevat: De gast werd gastheer. Een indringer loopt je huis binnen en zegt: “Je bent mijn gast! Niet alleen je huis, je land, je jachtgronden en je natuurlijke hulpbronnen zijn van mij, maar jij bent ook

van mij en ik weet beter dan jij wat goed voor je is.” Het kolonialisme was geen betreurenswaardig ongeluk, maar een onmisbare vereiste om een continent dat arm is aan natuurlijke hulpbronnen te lanceren in planetaire grootsheid.

Het idee dat het uiteindelijke doel van het beschavingsproces de ontwikkeling van andere volkeren was, staat haaks op de feiten. Het bewijs hiervan is de drang om eerst diegenen die de grootste rijkdom bezaten te beschaven, in plaats van te beginnen met degenen die het het meest nodig hadden. Landen met buitengewone natuurlijke hulpbronnen - goud, zilver, bauxiet, olie, vruchtbaar land - die een beter uitgangspunt hadden om op eigen kracht vooruit te komen, stonden bovenaan de lijst om geciviliseerd te worden. Dit was de reden waarom de Spanjaarden Aruba, Bonaire en Curaçao als nutteloze eilanden verlieten, omdat ze geen goud vonden. De beschaving was geen geschenk aan de rest, de rest was een geschenk aan de beschaving.

In de 18e eeuw bestond het grootste deel van de Nederlandse begroting uit winsten uit de koloniën. Indonesië alleen al was goed voor de helft van het budget, zoals de Nederlandse socioloog Jan Breman berekende in een studie over koloniale winsten uit onvrije arbeid.⁵ Dit maakte het mogelijk om de belastingen in Nederland laag te houden, terwijl infrastructuurwerken, zoals spoorwegen en snelwegen, gefinancierd konden worden. De wereldwijde missie van het Westen was niet om te geven maar om te nemen.

Het instrument bij uitstek om de ander in het westerse project te integreren is het eurocentrisme, dat de modellen en bereikte resultaten van de westerse beschaving universeel geldig verklaart en overall als maatstaf oplegt. Dit gaat zelfs een stap verder dan

⁵ Jan Breman, *Koloniaal profijt van onvrije arbeid. Het Preanger stelsel van gedwongen kof-feteelt op Java*. Amsterdam, Amsterdam University Press, 2010

de superioriteitswaan van het ethnocentrisme, want voor het eurocentrisme is het eigen model niet alleen beter *dan* dat van de ander, het is ook beter *voor* de ander, en het kan in het belang van de ander worden opgelegd, bij voorkeur door overreding maar desnoods met geweld. De mantra van het eurocentrisme is: “What was good for the West is best for the rest!”⁶ De echo hiervan is vandaag de dag nog steeds op de achtergrond te horen bij onderhandelingen tussen landen die met elkaar verbonden zijn door koloniale banden.

In de evolutie veroorzaakt zich niet aanpassen aan de omgeving ziekte, dood en uitsterven. Op dezelfde manier leidt het loskoppelen van ontwikkeling van de eigen context tot een pathologische samenleving die haar eigen dynamische proces niet in stand kan houden en van de ene crisis naar de andere gaat. Aruba is daar een voorbeeld van, maar als het een strategie kiest waarin ontwikkeling als mobilisatie van het eigen potentieel centraal staat, kan het als model dienen voor een duurzame samenleving.

3. De uitdaging

De geschiedenis van Aruba, vanaf de komst van de Europeanen tot 35 jaar Status Aparte, laat pijnlijk zien wat er in een samenleving gebeurt als zij haar eigen lot niet in handen heeft en systemen van andere plaatsen overneemt zonder ze te testen op hun bruikbaarheid in de eigen werkelijkheid. Dit is de echte oorzaak van de grote problemen van vandaag. Dit moet ons ervan overtuigen dat we het in de eerste plaats zelf moeten doen, hoe dankbaar we ook zijn voor de solidariteit en hulp van buitenaf. Ontwikkeling is het enige vaccin dat in deze crisis een duurzaam proces op gang kan brengen, want de sleutel tot de oplossing is het mobiliseren van ons eigen potentieel.

⁶ Glenn Sankatsing, Quest to Rescue Our Future. Amsterdam, Rescue Our Future Foundation, www.rescueourfuture.org, 2016, p. 213

De crisis is zo ernstig dat er op korte termijn veel offers moeten worden gebracht om de economische schok op te vangen. Deze kunnen variëren van loonverlagingen, solidariteitsheffingen, lagere subsidies, belastingmaatregelen, beperkingen op de invoer van luxegoederen tot deviezenregulering.

Op de korte termijn moet het land overeind worden gehouden, omdat het paard niet mag sterven terwijl het gras groeit, maar om op eigen kracht verder te komen, moet crisisbeheer deel uitmaken van een bredere strategie voor een duurzaam pad op de middellange en lange termijn. Een regel is dat we alleen hulp moeten accepteren die zichzelf overbodig maakt, want als je op krukken leert lopen, kunnen je benen je later niet meer dragen.

Wat niemand mag betwijfelen is dat we als volk zelf de oplossing moeten vinden. Vrienden zijn welkom, maar we weten waar het paternalisme van anderen en de dictaten van onze eigen elite toe hebben geleid. In een levensbedreigende crisis is het de regel dat een verdeeld volk een verloren volk is. De oplossing is dus alleen mogelijk in de harmonie van een nationale dialoog waaraan iedereen deelneemt.

Vijf gebieden staan centraal in de ontwikkelingsstrategie van Aruba voor een duurzame toekomst: de economie, de politiek, het onderwijs, het milieu en de voedselvoorziening. Elk van deze gebieden vereist structurele veranderingen.

Het economisch systeem moet worden getransformeerd door de economie te diversifiëren, de nationale economische activiteiten te versterken, de eigen verdien capaciteit te vergroten en de nationale ondernemers te ondersteunen. Aruba moet leren van het enorme risico van een economie die op één enkele pijler rust, zoals het geval was met de olieraffinaderij en zoals we opnieuw ervaren met de toeristische industrie, die uiterst kwetsbaar is voor

natuurrampen, milieurampen, klimaatverstoring,⁷ sociale onrust, oorlogen en epidemieën. Diversificatie van de economie moet zorgen voor een realistisch welvaartsniveau dat gebaseerd is op een evenwicht tussen uitgaven en inkomsten en niet op kunstmatige welvaart die wordt gefinancierd met leningen. De verdien capaciteit van het land kan worden vergroot door productieve investeringen te verkiezen boven consumptieve bestedingen en door het nationale ondernemerschap te versterken. Een voorbeeld hiervan is *all-inclusive* toerisme alleen te stimuleren in de verhuur van appartementen en accommodaties door Arubanen die, met steun van de overheid, een hoogwaardige toeristische ervaring met een lokale kleur bieden en zo een deel van de toeristische markt kunnen overnemen.

Het model van het meerderheidssysteem, waarbij de macht via verkiezingen aan een kleine groep wordt gedelegeerd, heeft niet overal goed gewerkt. De westerse democratie is verantwoordelijk voor bloedige burgeroorlogen in Afrika tussen rivaliserende stammen met een langdurige historische vijandschap, omdat het democratisch systeem gebaseerd op verkiezingen de exclusieve dominantie van de grootste stam garandeerde.

Aruba heeft geen goede ervaring met de parlementaire democratie, die mensen mobiliseert in een schoonheidswedstrijd om de macht en ze dan niet meer nodig heeft. *Vox populi, vox Dei*, de stem van het volk is de stem van God, houdt op te bestaan wanneer het stembiljet in de stembus valt. Het volk draagt dan te goeder trouw de macht over aan mensen die een democratisch mandaat krijgen om hun eigen mandaten uit te vaardigen, zodat het

⁷ Klimaatverandering, *climate change*, is een onjuiste term die leidt tot een verwarrende discussie omdat klimaatverandering een natuurlijk proces in de evolutie is. Het grote ecologische probleem van vandaag is klimaatverstoring, *climate disruption*, veroorzaakt door roekeloos menselijk handelen dat het natuurlijke proces van de klimaatverandering verstoort en het leven op aarde bedreigt.

volk machteloos moet toezien wanneer de zaak uit de hand loopt.

Helaas betekende autonomie geen politieke emancipatie van het volk, maar een hoge mate van autonomie van de politieke elite bij de uitoefening van haar macht. Vreemde overheersing werd vervangen door binnenlandse overheersing. Volgens Caribisch onderzoeker Clive Thomas heeft de economische macht in Europa politieke macht gegenereerd, maar in het Caribisch gebied is het kwaad andersom, politieke macht is de springplank naar economische macht.⁸

Net als Frankenstein's ervaring met zijn monster, bezit het huidige politieke systeem geen mechanismen waarmee het Arubaanse volk zijn eigen politieke creatie in bedwang kan houden. Dit democratisch deficit maakt de aanpassing van het huidige politieke systeem tot een essentiële voorwaarde voor ontwikkeling.

Verkiezingsoverwegingen en machtsaspiraties, die polarisatie en verdeeldheid in de hand werken, kunnen niet prevaleren boven een ontwikkelingsstrategie voor de middellange en lange termijn die eenheid, continuïteit en stabiliteit vereist. Strengere controlemechanismen, transparantie, interne partijdemocratie, participatie van het maatschappelijk middenveld en het streven naar een democratisch politiek systeem met meer directe inspraak van het volk zijn de eerste stappen om het democratisch tekort van het politieke systeem weg te werken. Dit vereist een grotere rol voor burgers, belangengroepen, niet-gouvernementele organisaties, maatschappelijke organisaties en de onafhankelijke pers.

Het onderwijssysteem moet radicaal veranderen met de vervanging van het Nederlands als onderwijstaal door een combinatie van het Papiamentu, de moedertaal van de overgrote meerderheid van de kinderen, en het Engels als wereldtaal. Een obstakel opwerpen voor de overdracht van kennis met een onderwijstaal

⁸ Clive Y. Thomas, *The Rise of the Authoritarian State in Peripheral Societies*. New York, Monthly Review Press, 1984, pp. 61–62

die de leerkrachten niet beheersen en die de leerlingen niet begrijpen en waar de samenleving geen affiniteit mee heeft, heeft gevolgen voor alle sectoren. Het onderwijssysteem is dan niet in staat om het professionele en deskundige kader te vormen dat dringend nodig is voor de ontwikkeling. Een herstructurering van het onderwijs, waarbij leerkrachten worden betrokken bij de productie van nieuw lesmateriaal, moet strategisch en gefaseerd plaatsvinden. Maar elke dag dat een disfunctioneel onderwijssysteem blijft bestaan, neemt de schade voor de samenleving toe.

Onderwijs is de meest strategische sector om het land naar een hoger niveau te tillen en de economie te versterken. Zowel op basis-, middelbaar als universitair niveau dient het onderwijs direct te worden gekoppeld aan de ontwikkeling van Aruba. Een dringende aanbeveling uit een studie uit 2001, getiteld *Beroepsonderwijs en Arbeidsmarkt op Aruba*, om de studierichtingen van het EPI uit te breiden met de opleiding van kleine en middelgrote ondernemers, moet nu onmiddellijk worden uitgevoerd.⁹ Dit zal de nodige voorwaarden scheppen om ontluikend nationaal ondernemerschap te ondersteunen door middel van vaardigheden, startkapitaal, professioneel advies, administratieve begeleiding en belastingvrijstellingen. Dit is essentieel om de economie te diversifiëren en de fundamenteën van de samenleving te versterken. Een uitgebreid trainingsprogramma voor toekomstige ondernemers door middel van formele opleidingen voor jongeren en cursussen op maat voor bestaande kleine bedrijven en afgevoelde ambtenaren zou duizenden lokale kleine en middelgrote ondernemers in alle sectoren kunnen opleveren. Aruba kan dan een groter deel van de inkomsten op het eiland houden, de verdien-

⁹ Glenn Sankatsing, *Beroepsonderwijs en Arbeidsmarkt op Aruba*. EPB- en EPI-Afgestudeerden 2000. Oranjestad, Consejo de Educacion y Labor en Caribbean Reality Studies Center, 2001, p. 127 en 136. EPI is het middelbaar beroepsonderwijs op Aruba.

capaciteit van de Arubanen vergroten en de economie nieuw leven inblazen.

Aruba is kwetsbaar voor milieubedreigingen zoals klimaatverandering en zeespiegelstijging. Net als in andere Caribische landen is dit te wijten aan het onverantwoordelijke optreden van de grote economische spelers in de wereld waarop wij geen invloed hebben. Wij hebben niet de macht om onze rechten te doen gelden, maar als directe slachtoffers hebben wij het morele gezag om onze stem te laten horen en te eisen dat wij worden gehoord. De strategie moet daarom een wereldwijde bundeling zijn van landen die kwetsbaar zijn voor door mensen veroorzaakte milieurampen om degenen die onze planeet vernietigen ter verantwoording te roepen.

Voor een ecologisch verantwoorde ontwikkeling kan Aruba gebruik maken van het veelbelovende potentieel van de *blue economy*, het duurzame gebruik en de economische benutting van de zee, wat een groot succes is geweest bij de aanpak van crises op vergelijkbare eilanden, zoals de Seychellen. In zo'n strategie past de omvorming van ambachtelijke vissers voor lokale consumptie tot een moderne coöperatieve onderneming met een eigen professionele vloot voor ecologisch verantwoorde visserij in Caribische wateren, in tegenstelling tot de huidige overbevissing door duizenden schepen uit verre landen als Japan, China en Korea. Een dergelijk initiatief kan in elk geval rekenen op de steun van verschillende internationale organisaties en fondsen.

Als voedselafhankelijk land moet Aruba waar mogelijk zorgen voor een eigen voedselvoorziening, zeker nu de coronaviruspandemie de voedselproductie en -distributie wereldwijd bedreigt. Een groot deel van de samenleving is zich bewust van de gevaren van voedselafhankelijkheid van het buitenland in het coronavirustijdperk en heeft zich massaal gericht op de lokale productie van groenten en fruit die op Aruba verbouwd kunnen worden. Geïm-

porteerde producten kunnen het land in normale tijden van voedsel voorzien, maar in tijden van een ernstige internationale crisis kan dit niet langer de voedselbehoefte garanderen en zelfs hongersnood veroorzaken. De voedselsoevereiniteit moet daarom worden versterkt door een nationaal plan dat het land zo zelfvoorzienend mogelijk maakt om de afhankelijkheid van de invoer te verminderen. Een belangrijk onderdeel van deze beleidsstrategie is het ondersteunen van ondernemers en particulieren bij het opzetten van tuinbouwprojecten met planttechnologie, betaalbaar waterbeheer, bemesting, kwaliteitscontrole en marketing.

Elk van deze beleidsprioriteiten op het gebied van economie, politiek, onderwijs, milieu en voedselvoorziening moet in praktijk worden gebracht als onderdeel van een middellange- en langetermijnstrategie met de hulp van de beste deskundigen, praktijkmensen en belanghebbenden. Hun bereidheid is al tot uitdrukking gebracht door uitgebreide vrijwillige deelname aan brainstormsessies over oplossingen.

Kortom, in tijden van ongekende crisis staat Aruba voor de enorme taak om een scheve politieke, economische en sociale structuur te corrigeren die de ontwikkeling van het eiland belemmert. Een duurzame samenleving op Aruba vereist in de eerste plaats een transformatie van de traditionele politiek, waarvan de rol historisch achterhaald is omdat zij het vaandel van de ontwikkeling niet kan dragen. Dit vereist een herdefiniëring van de politiek, waarbij politici hun falen om het nationale belang voorop te stellen en hun rol in het polariseren en verdelen van het volk voor politieke doeleinden aan een grondige zelfkritiek moeten onderwerpen.

De koloniale erfenis weegt zwaar op de schouders van de kolonisator en is traumatisch voor de gekoloniseerde. Na eeuwenlang andere volkeren te hebben gedomineerd, zou Nederland nu allergisch moeten zijn geworden voor de ontneming van de auto-

nomie van een voormalige kolonie. Vrijheid die niet werkt rechtvaardigt geen slavernij, maar vraagt om emancipatie. De opvatting dat mensen “hun eigen autonomie niet kunnen dragen”, wat dat ook moge betekenen, rechtvaardigt geen herkolonisatie, maar vraagt om een nieuwe impuls van binnenuit voor een gezonde ontwikkeling die breekt met opgelegde modellen en dictaten van buitenaf. Aan de andere kant komt Aruba niet veel verder door voortdurend anderen de schuld te geven van alles, ook van zijn eigen fouten. De koninkrijkspartners, die onderling afhankelijk zijn en tot elkaar veroordeeld zijn, hebben nu een unieke kans om het verleden te overstijgen met een respectvolle relatie.

De erfenis van Nederland in het Caribisch gebied vraagt om solidariteit op basis van een zorgvuldige relatie die geen ruimte laat voor eenzijdige oordelen en opgelegde maatregelen die het schrikbeeld van het kolonialisme en het antikoloniaal verzet weer tot leven brengen. Wederzijds respect in de relatie is een voorwaarde voor het overwinnen van de tegenstrijdigheid dat de wandaden van voorouders niet erfelijk zijn, maar de door hun misdaden verworven rijkdom wel. Een ontwrichtende crisis in het Koninkrijk, of het nu gaat om een overstroming in Zeeland of een pandemie in een rijksdeel, vraagt om solidariteit die zich vertaalt in onvoorwaardelijke steun. De vorm van deze steun moet in onderling overleg worden vastgesteld, maar knelpunten op andere agenda's moeten buiten beeld blijven. Gelukkig beseft Nederland dat de ineenstorting van de staat in een deel van het Koninkrijk het moederland tot het enige toevluchtsoord maakt.

Volkeren hebben elkaar niet gekoloniseerd, want het kolonialisme was het werk van egoïstische elites die ook hun eigen volk meedogenloos domineerden. Niemand die vandaag leeft is direct verantwoordelijk voor de schuld en het trauma van het verleden, maar we zijn allemaal verantwoordelijk voor de toekomst. De wandaden en het onrecht uit het verleden kunnen met de goede daden van vandaag worden uitgewist door een nieuwe pagina te

schrijven met de inkt van solidariteit, constructieve dialoog en wederzijds respect voor elkaars ontwikkeling.

Processen in de evolutie en geschiedenis die zich afspelen op de scheidslijn tussen leven en dood vragen om snelle en precieze antwoorden, omdat er geen herkansing komt. Aruba bevindt zich op zo'n cruciaal punt in zijn geschiedenis. De sleutel tot een duurzame oplossing is ontwikkeling, het mobiliseren van het eigen potentieel vanuit een intern beslissingscentrum. Autonomie is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde en leent zich daarom niet voor onderhandelingen.

De coronaviruspandemie is een levensbedreigend probleem dat de economie verstoort en alle agenda's in de war gooit. Er komt een tijd dat we een manier zullen vinden om ermee te leven of om er, hopelijk binnenkort, zonder te leven met een vaccin. Maar er is geen vaccin tegen een systeem dat het nationale belang niet vooropstelt en bereid is om de eenheid, sociale vrede en rechtvaardigheid op te offeren voor persoonlijke of partijbelangen.

Door ontwikkeling centraal te stellen, gedreven door de drijvende kracht van de evolutie dat het leven altijd meer leven zoekt, wordt de toekomst in handen van het volk geplaatst. Tegelijkertijd biedt het een tweede kans aan politici die ooit het ideaal hadden om iets voor Aruba te doen, ook aan degenen onder hen die in het verleden een steekje hebben laten vallen, om te bewijzen dat ze dit land een warm hart toedragen.

De crisis op Aruba is angstaanjagend, maar we kunnen niet weigeren te geloven wat we zien gebeuren. Er zijn gelukkig duidelijke signalen dat de mensen wakker worden uit hun passiviteit en inactiviteit om het heft in eigen handen te nemen. Honderden deskundigen zijn betrokken bij de zoektocht naar oplossingen, veel gezinnen zijn begonnen met het planten van groenten en fruit, er vindt een kritisch debat plaats over hoe het verder moet, jongeren zijn in beweging op de sociale media en mensen passen

hun bestedingspatroon aan.

De samenleving maakt zich grote zorgen over de toekomst en begint in beweging te komen. Dit sluit aan bij een belangrijke regel in de evolutie. In tijden van levensgevaar en naderende dood worden alle organismen en soorten creatief in een drang om te overleven. Maar voor een bevredigende oplossing moet ook een tweede regel in de evolutie in acht worden genomen. Als je niet meedoet, ga je als organisme dood en sterf je uit als soort. Participatie is dwingend vereist, want de oplossing komt niet vanzelf.

De geschiedenis gaat van het verleden naar de toekomst en wij zijn z'n voetstappen. We zullen het zelf moeten doen als architecten van de toekomst, waarbij eenheid, solidariteit en tolerantie de belangrijkste ingrediënten voor succes zijn. Degenen onder ons die de toekomst zullen bevolken, de nieuwe generaties van vandaag, hebben daarin een bijzondere roeping en verantwoordelijkheid.

De metamorfose van een vastgelopen samenleving naar een ideale situatie is een langetermijnproces dat dialoog, geduld en doorzettingsvermogen vereist in plaats van polarisatie. Idealen zijn bakens die nooit volledig worden bereikt, maar ze wijzen de weg om stappen in de goede richting te zetten die onze overlevingskansen kunnen vergroten. Het zal een geleidelijk proces zijn omdat de afstand tussen de huidige situatie en de duurzame samenleving die we nodig hebben voor continuïteit en ontwikkeling groot is, en een transformatie die ons kan wapenen tegen een onzekere toekomst geduldige actie vereist.

Het Arubaanse volk kan de somberheid van dit moeilijke moment tot een vreugdevolle uitdaging maken als het voldoende vertrouwen in zichzelf heeft. De sleutel is om het potentieel van Aruba te mobiliseren om praktische antwoorden te vinden op levensbedreigende uitdagingen en zo de basis te leggen voor een duurzaam project. Samen staan we voor het probleem en samen kunnen we eruit komen, als we niet aan de zijlijn blijven staan.

We moeten niet naar het verleden kijken om elkaar de schuld te geven van zaken die veroorzaakt zijn door externe factoren die de ontwikkeling hebben verstikt en modellen die zich leenden voor misbruik. Maar we moeten terugblikken om lessen te leren, zodat we vooruit kunnen kijken en creatieve antwoorden kunnen vinden.

Op ruïnes moet je niet rouwen, maar bouwen. Met een toekomstgerichte blik kunnen we samen bouwen aan een duurzame, weerbare en harmonieuze samenleving die in staat is voor zichzelf te zorgen en een waardige plaats in de wereld in te nemen. Een transparante, democratische en rechtvaardige samenleving, waarin niemand wordt uitgesloten en waarin iedereen kan bijdragen aan de ontwikkeling, is de gouden sleutel tot een *dusbi tera respeta* die op eigen benen staat.

Aruba, 18 augustus 2020

Feedback en kritisch commentaar op deze bijdrage aan de discussie:

rescue@crscenter.com

GEPLAATST OP
www.crscenter.com